

Nordmannsgran dækrodsplanter - med Jiffy7?

Af Peter Benfeldt, Skovgartneriet Danverde

Anvendelse af dækrodsplanter i juletræsproduktionen er stadig en forholdsvis ukendt teknik. Jiffy7 systemet kan måske løse det velkendte problem med nordmannsgranplanter, der står i stampe efter udplantning, og det til en konkurrencedygtig pris.

Jens Søgaard Jacobsen

Denne artikel følger op på „Helt ud i skoven - med Jiffy7?“ i PS Nåledrys No. 21 1995. Mange har henvendt sig efter at have læst artiklen. Her redegøres for en del af de spørgsmål artiklen har rejst. Der fokuseres på hovedspørgsmålet, som ofte er: „Hvad kan jeg bruge Jiffy7 skovsystem til i min dyrkning af nordmannsgran til juletræer?“

Mange misforståelser

Ved mange lejligheder har jeg konstateret mangelfulde informationer om skovbriketter hos velmenende interesserede, der har besøgt vort skovgartneri. De fleste forviklinger stammer fra sammenblanding af informationer om forskellige dækrodsystemer m.m. De værste er:

Jiffy7 skovbriket kan ikke på nogen måde sammenlignes med Paperpots, Multipots, Quickpots eller andre deciderede potter. *Skovbriketten har ingen væg! Den er medium og potte i et.* Hermed minder den mest om Rodformblokken (stenuld), idet der i begge systemer foretages beskæring af rodsystemet v.h.a. luft, kaldet luftbeskæring. Denne form for rodbegrænsning har i de seneste forsøg vist sig at være det eneste brugbare, når det gælder bevoksningsstabilitet i alverdens skove, og der er konstateret mærkbar mertilvækst på luftbeskærte planter i forhold til andre typer. At skovbriketten er fremstillet af naturfibre fra spagnum giver den en enorm vandkapacitet og sugeevne i forhold til stenuld. - *Et har vi vist: Abiesarter gror fortrinligt i tørv!*

Spagnumen til gartneri, havebrug med mere, brydes i store canadiske arealer, og mindre end 1% af spagnumfibrene er så ensartede at de finder vej til briketfabrikken i New Brunswick, den østligste stat

på fastlandet. Spagnumen stammer ikke fra Pindstrup Mosebrug og Pindstrup har intet at gøre med Jiffy A/S i Ryomgård. Det er to forskellige virksomheder.

Det er *ikke* dyrt at dyrke i dækrodsystemet Jiffy7 (se kalkule). Det handler enten om et stort rationelt dyrknings-system til billiggørelse af kulturerne eller om anvendelse af lavteknologi hos gør-det-selv folket. Det er *heller ikke* nødvendigt at have et drivhus! (men dog en fordel.)

Til gengæld er det sund fornøft, at...

dyrke en plante som nordmannsgranen som dækrodsplante, netop fordi den lider af stagnation efter udplantning. For undertegnede er det naturstridigt at bruge 3 år på at dyrke en stor plante for derefter, ufrivilligt naturligt, at amputere det meste af det levende rodsystem, under optagnings- og plantningsarbejdet! Jiffy7 skovbriketten giver netop mulighed for bevarelse af hele det levende rodsystem. Vi skal som brugere blot lære at udnytte de muligheder, der ligger i denne nye teknologi.

Skovbriket-nyheder

En ny briket, der er 42 mm i diameter, 70-75 mm høj og dermed 120-130 ccm volumen er undervejs til Danmark. Denne briket er udviklet specielt til dyrkning af NGR og NOB. Et specielt designet såhul fanger og fastholder frøet, så planten placeres centralt i briketten. Dette nye design er tilpasset den standard dyrkningsbakke 40*60 cm, der er valgt for Jiffy skovsystemet. Denne enhed kan sås i en særlig vacuumsåmaskine, der er modificeret til såning af abiesfrø i Jiffy7. Iøvrigt den eneste af sin art. Denne standard løsning er tilpasset juletræsproducenternes særlige behov for et luksus planteprodukt, der er let at håndtere og giver hurtige og sikre kulturer.

Jiffy7 i praksis. Hvad gør jeg?

De fleste spørgsmål har drejet sig om, hvordan den enkelte i praksis kan organisere og gennemføre dyrkning af Nordmannsgran planter. Der er flere svar på det samme spørgsmål. Udgangspunktet er: hvor mange planter ønskes dyrket? Jeg vil her skitsere 3 modeller, der kan dække de fleste behov.

NGR-modeller med Jiffy7	10.000 2/0planter		
	Model 1	Model 2	Model 3
	Plantekob 1/0->2/0 gør-det-selv		
Dyrkningsperiode, mdr.	0	4	15
Planter pr. år	10000	10000	10000
Investering, udstyr, ca.		15000	22500
Afskrivning pr. år, 10 år.		1500	2250
Kob af materialer:			
Skovbriketter (11.000)			2630
Frø (500 kr/kg)			900
Gødning m.m.		400	870
1/0 planter lev. (11.000)		15400	
2/0 planter, forudbestille	22500		
Fragt	900		
Planter. Pris/stk.	2,34	1,73	0,67
Plantning med Pottiputki	0,65	0,65	0,65
NGR 2/0 10-20 cm, plantet	2,99	2,38	1,32

Model 1. Jiffy7 skovplanter som standard planteskoleprodukt.

Jiffy7 skovplanter dyrkes fortsat på 4-15 måneder afhængig af art og hvor store planter der ønskes. Nordmannsgranen har den længste produktionstid på 15 måneder, begyndende med såning i maj/juni og afhærdning samt plantning august-september året efter. Altså en regulær 2/0 plante, blot dyrket intensivt, og derfor større end en normal 2/0 og dermed udplantningsklar. Den ønskede standard er ensartede 10-20 cm planter på 2 sæsoner med ubeskadiget rodsystem samt dækrodsplantens fordele: lettere håndtering, billigere plantning, sikker etablering og minimum stagnation i kulturens første år.

Jeg forestiller mig ikke skovplanteskoler som storproducenter af dækrodsplanter. Derimod vil kombinationen af væksthushavens faciliteter og erfaring med småplantedyrkning og juletræsproducenters fremsynethed i kulturplanlægningen kunne betyde gode planter til meget konkurrencedygtige priser. Samarbejde = besparelse.

Prisen for denne type planter vil hænge nøje sammen med forbruget og planlægningen. For at undgå plantespild, kan man opfordre forbrugeren til at indlede samarbejdet med afgivelse af en omtrentlig plantebestilling året før i marts. Til gengæld for denne hjælpssomhed, der muliggør tilpasning af produktionen til behovet (modsat situationen p.t.), mod-

Fig. 2: Skovgående dækrodsplantemaskine. Planterne afleveres ved den lille røde bøjle midt for maskinen.

Fig. 1: NOB 1/0 og NGR 2/0 i 36 mm skovbriket. Foto juli 1995.

tager juletræsproducenten planter af ønsket proveniens og til lavest mulige pris.

Model 2. Hjemmedyrkning af NGR-fra 1/0+ til 2/0+

Anbefales ved > 5.000 planter pr. år. Den del af dyrkningsforløbet, der kræver de største investeringer er såning- spiring. Denne proces er det nu muligt at mekanisere og foregår derfor bedst i større gartnerier for at være rationel og billig. Juletræsproducenten modtager så 1/0 planten i april i egnede dyrkningsbakker, der anbringes i en enkel dyrkningsenhed. Dyrkningsenheden kan opstilles som h.h.v. over eller undervanding, men fælles for de to metoder er, at det er en overkommelig investering, der hurtigt kan afskrives. Dyrkningen kan automatiseres, hvilket betyder at tilsyn ikke er nødvendig hver dag eller fx. i korte ferier. Styring af gødsning og vanding foregår efter en forudbestemt plan.

Planterne er altid lige ved hånden. Bekvem jord og godt vejr kan udnyttes fuldt ud. Man tager planterne med sig i dyrkningsbakkerne (kan stables), og 10 minutter efter at beslutningen er taget, er plantningen igang.

Model 3. Gør-det-hele-selv

3-5.000 planter pr. år. Så er maskinsåning overflødig. Det tager en formiddag at starte kulturen med håndkraft. De samme faciliteter som under model 2 kan benyttes. Fremstillingspri-

sen bliver den billigst mulige, men der er i spirefasen behov for hyppigt tilsyn og nænsom og præcis vanding. Det vil dog være en økonomisk fordel med samdyrkning for flere mindre dyrkere. Vandings-system m.m. kan udnyttes bedre. Grunden til overhovedet at foreslå så små produktioner er naturligvis, at vi får forespørgsler i denne størrelsesorden, idet Danmark er en „hobby- nation“ når det gælder juletræer. Vi hører ganske vist til blandt de største eksportører, men 7-10 mio. juletræer fordelt på 3- 4.000 producenter giver blot 2500 træer/år/enhed!

Samme princip uanset planteantal....

Efter disse 3 modeller kan der dyrkes planter af samme høje kvalitet. Princippet er det samme overalt: dyrkningsbakke + briketter + planter vejes og vandingsbehovet findes i et „vandingsvindue“ - der er en min. og max. vægt at styre efter. Gødningen er flydende og tilpasset træarten osv. Svampeproblemer er minimale eftersom spagnumen pasteuriseres ved 70 gr. C under fremstillingen og frø kan bejdses. Skadedyrsproblemer er der ikke mange af heller, og de er nemme at opdage og bekæmpe. Dette kan ligesom svampekontrol foregå biologisk eller mekanisk ved enkle metoder.

Maskinplantning af dækrodsplanter

Gælder det skovkulturer, er der allerede en plantemaskine tilgængelig, som kan

håndtere dækrodsplanter. Denne maskines kapacitet er alene begrænset af at være enkeltrækket samt af traktorens fremkørselshastighed i terrænet!

Markkulturer skal plantes med en anden maskine. Evt. med flere rækker ad gangen. Denne maskine er under udvikling. Den bygges af allerede eksisterende komponenter, der tilpasses forholdene. Ved 3 rk. maskine forventes præstationen at være 7-8.000 planter pr. time. Dette gøres af 3 mand + fører. I sin endelige udformning er maskinen halvautomatisk og vil kunne operere med kun 1 fører + assistent.

Åbent gartneri 1996

Her i Simmelkær nord for Herning arbejder vi videre med Jiffy7 skovsystem på trods af skepsis fra en del af branchens praktikere. Målet er at skabe de resultater, der tilbageviser denne skepsis. Vi er nu tæt på, også at vide det vi tror! Af denne beskrivelse fremgår det, at der er flere svar på spørgsmålet om, hvad Jiffy7 skovbriketter kan bruges til. Den enkelte må klarlægge sine ideer og fremtidige behov, herefter kan spørgsmålet besvares. Hvis andre kan have glæde af Jiffy- teknologi, er vor viden tilgængelig. Vi har tidligere holdt åbent hus arrangementer. Det har fået mange til at tro, de ikke er velkomne på tidspunkter uden for disse arrangementer. Tværtimod. Vi tager gerne mod besøg af interesserede i foråret. Det er nu, der er noget at se på.....